

Nationaal Coördinator Groningen

Kadernotitie

Voor de actualisatie van het
Meerjarenprogramma

Colofon

Projectnaam: Kadernotitie Actualisatie Meerjarenprogramma

Postadres: Nationaal Coördinator Groningen
Postbus 3006
9701 DA Groningen
Antwoordnummer 700
9700 WB Groningen

Bezoekadres: Nationaal Coördinator Groningen
Waagstraat 1
9712 JX Groningen

Versie: Definitief

Kenmerk: 16108050

Inhoud

Colofon—2

Inleiding—4

A. Proces actualisatie Meerjarenprogramma—5

B. Kader—8

C. Beleidskeuzes voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma in 2016—13

1 Schade herstel—14

2 Versterken—16

2.1 Versterken algemeen—16

2.2 Gebiedsgerichte aanpak—18

2.3 Wonen—18

2.4 Infrastructuur—19

2.5 Agrarische sector—20

2.6 Chemische industrie—20

2.7 Onderwijs—21

2.8 Zorg—22

3 Calamiteitenorganisatie—23

4 Flankerend beleid—24

4.1 Energie—24

4.2 Economie—25

4.3 Leefbaarheid—26

4.4 Cultureel Erfgoed en beeldbepalende panden—27

5 Wat hebben we nodig: instrumenten—29

5.1 Instrumentarium—29

5.2 Onderzoeken—31

5.3 Woningbedrijf—33

5.4 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)—34

5.5 Ruimtelijke kwaliteit—34

5.6 Monitoring—35

D. Onderwerpen waar vanaf januari 2017 (beleids)keuzes in worden gemaakt—36

Inleiding

Voor u ligt de Kadernotitie voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma (MJP) van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). In het Meerjarenprogramma 2016-2020 is opgenomen dat er jaarlijks een nieuw programma voor vijf jaar zal worden opgesteld. Hierin worden andere of verbeterde inzichten opgenomen. Met de Kadernotitie is het proces van actualiseren van start gegaan.

Het doel van deze Kadernotitie is het inzichtelijk maken van de beleidsbeslissingen en keuzes die in de tweede helft van 2016 in het verschiet liggen als opmaat naar een actualisatie van het MJP later dit jaar. Daarnaast wordt aangegeven welke keuzes in 2017 aan de orde zijn voor zover dat op dit moment is te voorzien. Er is bewust voor gekozen om in deze Kadernotitie niet in te gaan op de stand van zaken van de uitvoering van het MJP. Hiervoor wordt verwezen naar de tweede kwartaalrapportage van de NCG. Dat geeft een kwantitatief en kwalitatief overzicht van de activiteiten van de NCG van het tweede kwartaal van 2016, inclusief de voortgang van de beleidsthema's van het MJP 2016-2020.

De Kadernotitie is tot stand gekomen na consultatie van betrokken maatschappelijke en bestuurlijke organisaties. De notitie wordt voor een schriftelijke reactie voorgelegd aan de 12 gemeenten, de provincie, het Rijk en de partners die deel uitmaken van de Maatschappelijke Stuurgroep.

Leeswijzer

- Deel A van deze Kadernotitie geeft zicht op de stappen die gezet gaan worden in het proces naar een geactualiseerd Meerjarenprogramma 2017-2021.
- Deel B geeft het kader weer waarbinnen de NCG werkt. Dit betreft het bestaande kader in de vorm van de missie en de hoofddoelen die in het Meerjarenprogramma 2016-2020 zijn opgenomen, belangrijkste aanvullende kaders en wijzigingen in wetgeving en beleid die hebben plaatsgevonden sinds 1 januari 2016.
- Deel C vormt de kern van het document. Hierin is per thema weergegeven wat de doelstelling en de uitgangspunten zijn die in het MJP geformuleerd staan en wat er aan beleidskeuzes naar verwachting voorligt in de tweede helft van 2016. Op de beleidskeuzes in dit onderdeel (de groene tekstkaders) kunnen de bovengenoemde partijen schriftelijk reageren.
- Deel D ten slotte geeft aan welke keuzes vanaf 2017 zullen worden gemaakt.

A.

Proces actualisatie Meerjarenprogramma

Proces actualisatie Meerjarenprogramma

Op 18 december 2015 heeft de ministerraad haar akkoord gegeven op het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020. Provincies en gemeenten hebben met uitzondering van de waardevermeerderingsregeling ook hun akkoord gegeven op dit programma. De Maatschappelijke Stuurgroep heeft in haar advies bij het meerjarenprogramma onder meer kanttekeningen gezet bij de waardevermeerdering, de rol van de NAM en het garantstellingsfonds voor achterstallig onderhoud. Het Meerjarenprogramma is opgebouwd volgens de thema's die samen de 'drieslag' vormen: schade, versterken en verduurzamen (inclusief het aanvullend flankerende beleid), en bevat vooral de hoofdlijnen van beleid en uitvoering.

In het Meerjarenprogramma van 2015 is opgenomen dat er jaarlijks een nieuw programma voor vijf jaar zal worden opgesteld. Hierin worden jaarlijks andere of verbeterde inzichten opgenomen. Vanaf januari 2016 is de Nationaal Coördinator Groningen gestart met de uitvoering van dit programma. Dit jaar staat in het teken van de balans tussen snelheid in de uitvoering, maar ook de zorgvuldigheid in het nemen van beslissingen. De zinsnede 'vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen' is daarin leidend.

Proces tot nu toe

De Nationaal Coördinator Groningen kent een overlegstructuur met daarin twee overkoepelende adviesgremia, namelijk de maatschappelijke en de bestuurlijke stuurgroep. Deze partijen komen maandelijks bijeen om de Nationaal Coördinator te adviseren over de onderwerpen zoals benoemd in het Meerjarenprogramma.

Voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma is een proces uitgelijnd, waarin de wensen van alle partijen zo goed mogelijk zijn verwerkt. In de stuurgroepen van april zijn de evaluatiepunten van het opstellen van het vorige programma besproken en in de stuurgroepen van mei is de processchets voor de actualisatie van het MJP gepresenteerd. Op deze manier heeft de NCG getracht transparant te zijn in de werkwijze en de stand van zaken.

Tijdens de stuurgroepen van juni is inzicht gegeven in de te verwachten onderwerpen voor advies in verband met de actualisatie van het Meerjarenprogramma, dit overzicht is door beide stuurgroepen aangevuld met een aantal onderwerpen.

Kadernotitie voor actualisatie

Deze gestructureerde opbouw heeft geleid tot de kadernotitie voor actualisatie zoals deze nu voor u ligt. Deze kadernotitie wordt aangeboden aan de leden van de maatschappelijke en de bestuurlijke stuurgroep. Daarnaast publiceert de NCG de kadernotitie voor actualisatie op haar website, en brengt deze onder de directe aandacht bij alle deelnemers van de thematische werkconferenties die ten behoeve van het opstellen van het eerste Meerjarenprogramma zijn gehouden. Op deze manier wordt een ieder in staat gesteld zich te verdiepen in de beschreven kaders.

Schriftelijke reactie

Wij vragen partijen om, indien zij daar aanleiding toe zien, een schriftelijke reactie te geven op de aangeboden kadernotitie. Deze vraag wordt expliciet gesteld aan de 12 gemeenten, de provincie, het Rijk en de partners die deel uitmaken van de maatschappelijke stuurgroep.

Presentatie van de actualisatie van het programma en de nota van reactie
In de maanden na de zomer zal de NCG binnen de benoemde kaders aan de slag gaan met het opstellen van het Meerjarenprogramma 2017-2021 zodat deze begin november kan worden gepresenteerd. Hierbij streven we ernaar om zoveel mogelijk te werken met een beleidsonderdeel en een uitvoeringsonderdeel. Bij de actualisatie van het programma publiceren wij ook een nota van antwoord op de ontvangen schriftelijke reacties. Zo kunnen alle partijen, die een dergelijke reactie hebben gegeven, duidelijk lezen hoe er is omgegaan met de ingebrachte opmerkingen.

Besluitvormingstraject

In november start het proces van besluitvorming voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma.

Na het Nationale Bestuurlijke Overleg onder voorzitterschap van de minister van Economische Zaken, met het Rijk, de provincie Groningen en de gemeenten wordt de definitieve versie ter instemming voorgelegd aan de colleges en daarna ter vaststelling aan de ministerraad.

Na vaststelling door de ministerraad zal het geactualiseerde Meerjarenprogramma ter kennisname worden aangeboden aan de verschillende volksvertegenwoordigingen.

Nieuwe inzichten

Aan het einde van het jaar worden nog belangrijke resultaten worden verwacht uit het inspectieprogramma die gevolgen kunnen hebben voor het programma van de gebiedsgerichte aanpak. Deze resultaten, maar wellicht ook andere nieuwe inzichten, kunnen op het laatste moment nog zorgen voor wijzigingen in de actualisatie voordat het programma in december aan colleges wordt aangeboden ter instemming en aan de ministerraad ter vaststelling.

Overzicht van de stappen

15-07-2016	Aanbieding Kadernotitie actualisatie Meerjarenprogramma
29-08-2016	Toelichting op de Kadernotitie in de Maatschappelijke Stuurgroep
01-09-2016	Toelichting op de Kadernotitie in de Bestuurlijke Stuurgroep
	Schriftelijke inbreng door leden Maatschappelijke Stuurgroep
26-09-2016	Advies van de Maatschappelijke Stuurgroep
	Schriftelijke inbreng door leden bestuurlijke stuurgroep
03-10-2016	Advies van de bestuurlijke stuurgroep
Begin nov	Presentatie/aanbieding geactualiseerd Meerjarenprogramma + Nota van reactie
28-11-2016	Maatschappelijke Stuurgroep
01-12-2016	Bestuurlijke Stuurgroep
2e week dec	Nationaal bestuurlijk overleg over geactualiseerd Meerjarenprogramma
13-12-2016	Instemming door colleges van B&W en GS
16-12-2016	Vaststelling door Ministerraad
Jan 2017	Aanbieding aan gemeenteraden, provinciale staten en Tweede Kamer

B.

Kader

Kader

MJP 2016-2020 als kader

Op 18 december 2015 is het MJP 2016-2020 vastgesteld. Dit vormt het kader voor de uitvoering van de NCG in 2016. De missie van dit MJP luidt kortweg: Samen bouwen aan een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen.

Dit resulteert in de volgende hoofddoelen die door de NCG worden gehanteerd:

1. Bewoners, ondernemers en organisaties voelen zich veilig in de gebouwen en de omgeving waar ze wonen, leven en werken.
2. Zodra schade ontstaat, wordt deze snel en afdoende verholpen. Daarbij kunnen bewoners, ondernemers en organisaties een beroep doen op begeleiding en flankerende maatregelen.
3. Bewoners, ondernemers en organisaties krijgen de mogelijkheid actief betrokken te zijn bij de toekomstige vormgeving van hun omgeving.
4. De activiteiten dragen bij aan het versterken van de economische structuur en de arbeidsparticipatie in het gebied.
5. De ingrepen in het gebied dragen bij aan het vergroten van de toekomstbestendigheid van de (gebouwde) omgeving, in de zin van energiezuinig maken, levensloopbestendig maken en rekening houden met de demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing).

Aansprakelijkheid

Leidend is dat de NAM als veroorzaker van schade aansprakelijk en verantwoordelijk is voor afhandeling van schade. En daarnaast ook aansprakelijk en verantwoordelijk is voor het versterken van gebouwen en bouwwerken in het aardbevingsgebied. Voor de rol van de NCG betekent dit voor deze onderdelen van de opgave dat er sprake is van 'publieke regie op de privaatrechtelijke en financiële verantwoordelijkheid van NAM'.

Aanvullende kaders

Sinds de vaststelling van het MJP zijn ook aanvullende kaders tot stand gekomen door toezeggingen van de minister en de samenwerkingsovereenkomst tussen NAM en NCG. Het gaat daarbij met name om de volgende onderwerpen:

Wijzigingen beheersmatig kader

De positie van de NCG ten opzichte van NAM, CVW en het Ministerie van EZ, zoals hieronder beschreven.

NAM

Zoals aangegeven, is NAM aansprakelijk en verantwoordelijk voor de afhandeling van schade en het versterken van gebouwen en bouwwerken. In de samenwerkingsovereenkomst NAM-NCG van 29 april 2016 is hierover het volgende vastgelegd:

Artikel 3 Rolverdeling schade en versterken

1. NAM is verantwoordelijk voor de afhandeling van schade en het versterken van gebouwen in het aardbevingsgebied.
2. De NCG vervult in de schade-afhandeling en de aanpak van versterken de volgende rol:
  - a. bij eenvoudige schade een monitorende rol;
  - b. bij complexe schade een bemiddelingsrol;
  - c. bij versterken een programmatische regierol.
3. Bij eenvoudige en complexe schade betreft NAM de NCG bij de inhoud van het schadeprotocol.
4. De NCG vervult deze rollen zoals beschreven in deze overeenkomst en de daarbij behorende bijlagen.

5. Wanneer de NCG dat voor de vervulling van zijn rol nodig acht, kan hij verzoeken om bij de NAM beschikbare expertise.

CVW

In het debat over de aardbevingsproblematiek in Groningen van 16 juni jl. heeft de minister van EZ aangegeven dat bij de verbetering van het proces van schadeafhandeling van belang is dat er op het CVW voldoende krachtig toezicht is van niet teveel instanties. In dat kader heeft de minister besloten om de NCG, naast zijn rol bij de afhandeling van complexe schadegevallen, ook een toezichthoudende rol op het CVW te geven.

Ministerie van Economische Zaken

De NCG is ingesteld door en valt onder de Minister van Economische Zaken. In het Instellingsbesluit is opgenomen dat zal worden gezien of het nodig is om verdere bevoegdheden aan de NCG te mandateren. Nu het programma zich in de uitvoeringsfase bevindt, blijkt dat er behoefte is aan een meer eigenstandige positie van de NCG om aan zijn taken uitvoering te kunnen geven. Dit zou bijvoorbeeld vorm kunnen krijgen door de NCG rechtstreeks vanuit de wet een taak op te dragen. Deze eigen taak voert hij op eigen naam uit als aanjager en regievoerder tussen de verschillende publieke en private partijen. Tijdens het debat over de Mijnbouwwet op 29 juni 2016 heeft de minister van Economische Zaken aangegeven nog eens goed naar de bevoegdheden van de NCG te willen kijken.

Wijzigingen financieel kader

Het kabinet heeft bij de vaststelling van het meerjarenprogramma geconstateerd (TK 33 529, nr. 212) dat er aanvullende middelen nodig kunnen zijn om, daar waar de bestaande budgetten voor versterking, leefbaarheid en kansrijk Groningen binnen de eerder vastgestelde middelen uit het bestuursakkoord en de betreffende begrotingen van overheden en instellingen tekort schieten, toch toekomstbestendig te investeren. Op verzoek van het kabinet is de NCG een inventarisatie gestart om de omvang van eventueel benodigde middelen voor onder meer onderwijs, zorg, cultureel erfgoed en openbare ruimte inzichtelijk te maken en op basis daarvan, waar nodig, dekking te zoeken.

Op het gebied van scholen is deze inventarisatie nu afgerond. Dit heeft geleid tot het scholenprogramma. Samen met gemeenten, schoolbesturen en NAM is een scholenprogramma opgesteld, dat erop is gericht om het momentum van de versterkingsopgave te benutten om het gebied van toekomstbestendige scholen te voorzien. NAM heeft zich bereid getoond om € 172,5 miljoen in het scholenprogramma te investeren. De negen betrokken gemeenten dragen gezamenlijk € 44,5 miljoen bij en staan onder meer garant voor eventuele extra kosten met betrekking tot oude gebouwen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt € 50 miljoen beschikbaar voor het programma. Tot slot zal ten behoeve van de verduurzaming van de schoolgebouwen € 23,5 miljoen gefinancierd worden vanuit de € 165 miljoen die bij voorjaarsnota beschikbaar is gesteld voor de combinatie van verduurzaming bij versterking en bij herstel van schade.

Op het gebied van zorg, erfgoed en openbare ruimte (waaronder infrastructuur) lopen de inventarisaties nog.

Daarnaast heeft het kabinet, op basis van eerder genoemde inventarisatie, bij de voorjaarsnota 2016 een programmabudget van cumulatief tot en met 2024 € 284 miljoen voor de NCG beschikbaar gesteld. Daarvan is € 165 miljoen beschikbaar gekomen om tot een combinatie te komen van verduurzaming en versterking van gebouwen alsmede het bieden van compensatie voor de overlast van schade. Daar bovenop werkt de minister voor Wonen en Rijksdienst aan een nieuwe landelijke regeling om investeringen in energiebesparende maatregelen van eigenaar-

bewoners en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) te stimuleren. Hiervoor komt landelijk € 70 mln. beschikbaar.

Wijzigingen in wetgeving

Novelle bewijsvermoeden gaswinning Groningen

De Tweede Kamer heeft op 7 juli ingestemd met de novelle bewijsvermoeden, informeel vaak 'omkering bewijslast' genoemd. Na instemming van de Eerste Kamer zal deze in werking treden. Het bewijsvermoeden houdt in dat als fysieke schade aan gebouwen en werken ontstaat, die naar haar aard aardbevingsschade als gevolg van de gaswinning in Groningen zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade daardoor is veroorzaakt. Bij een eventuele rechtsgang, hoeft een bewoner dan niet aan te tonen dat schade aan zijn woning het gevolg is van gaswinning. Indien de mijnbouwonderneming (i.c. NAM) dit bestrijdt dient zij aan te tonen dat dit causale verband er niet is. Hoewel deze wetswijziging strikt genomen alleen van betekenis is in een eventuele rechtszaak, werkt dit principe ook door in het werk van de Arbiter Aardbevingsschade. Deze baseert zijn uitspraak op de geldende wetgeving.

Terminologie aardbevingsschade/mijnbouwschade

In reactie op vragen vanuit de Tweede Kamer over het gebruik van de termen mijnbouwschade en aardbevingsschade, heeft de minister van EZ aangegeven dat in het Burgerlijk Wetboek (art. 6:177 BW) wordt gesproken over schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk. Dit omvat zowel schade door aardbevingen als gevolg van gaswinning als schade door bodemdaling als gevolg van gaswinning. In de actualisatie van het Meerjarenprogramma wordt de term mijnbouwschade gehanteerd.

Met betrekking tot aardbevingsschade en de compensatie hiervan heeft de NCG in het MJP voorstellen gedaan om de schadeafhandeling van de bewoners in Groningen te verbeteren. De minister heeft met NAM en NCG een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de uitvoering van de voorstellen uit het MJP mogelijk te maken (Kamerstuk 33 529 nr. 248). Deze overeenkomst ziet onder andere toe op schadeafhandeling in verband met aardbevingen en de uitvoering daarvan door Centrum Veilig Wonen (CVW). Deze afspraken gaan ook in op de Arbiter Aardbevingsschade.

NCG en NAM hebben afspraken gemaakt over welk proces moet worden doorlopen om ook bodemdaling onder het werkgebied van de NCG en de Arbiters te brengen. Dit proces is beschreven in het addendum op de samenwerkingsafspraken. Bodemdaling kan meerdere oorzaken hebben, waardoor ook meerdere partijen kunnen worden aangesproken. Voordat de Arbiter op dit punt een uitspraak kan doen, zullen deze partijen zich moeten committeren aan de werkwijze van de Arbiter. De NCG is daarom in gesprek met deze mogelijk aan te spreken partijen (bijvoorbeeld de waterschappen), zodat zij zich committeren aan de uitspraken van de Arbiter Aardbevingsschade. Dit proces is in gang gezet en zal de komende periode verder worden opgepakt.

Schadepreventie

Op 24 juni 2016 heeft de minister van EZ de Tweede Kamer geïnformeerd over het ontwerp-instemmingsbesluit over het productieniveau voor de gaswinning uit het Groningenveld. Het kabinet volgt met dit ontwerp-instemmingsbesluit zoveel mogelijk de verschillende adviezen, waaronder dat van SodM. SodM adviseert de minister onder meer om het voorkomen en beperken van alle schade als uitgangspunt te nemen. SodM is van mening dat schade in het winningsplan van NAM onderbelicht wordt. SodM adviseert vanuit dit oogpunt om op de korte termijn een productieniveau te kiezen van 24 miljard m³ per jaar. De beoordeling van NAM dat schade van niveau 'Damage State 1 (DS1; haardunne scheurtjes in enkele muren)' en zeker 'Damage State 2 (DS2; scheuren in meerdere muren)' voor de inwoners van Groningen acceptabel zou zijn, wordt door SodM niet gedeeld.

Het kabinet heeft besloten om in de voorschriften en beperkingen in het ontwerp-instemmingsbesluit op te nemen dat NAM een rapport moet maken waarin een berekening is opgenomen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Het kabinet is voornemens om de berekeningen tevens te laten doen door het onafhankelijke kennisprogramma effecten mijnbouw dat zal worden ingericht. Het kabinet zal naar aanleiding van de uitkomsten van deze berekeningen bezien welke consequenties hieraan verbonden moeten worden en welke maatregelen passend zijn. In het eerste kwartaal van 2017 zal worden overwogen of er aanvullend beleid noodzakelijk is. Het beperken van veiligheidsrisico's en het zoveel mogelijk beperken van schade zijn mede bepalend geweest voor het vaststellen van het niveau van de gaswinning. Op deze manier heeft het preventieve aspect een plaats gekregen in de besluitvorming. Aan de hand van het door NAM op te stellen rapport over de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3 kan worden bepaald of dit tevens tot aanpassing van het MJP van de NCG moet leiden.

Het kabinet heeft besloten om in de voorschriften en beperkingen in het ontwerp-instemmingsbesluit op te nemen dat NAM een rapport moet maken waarin een berekening is opgenomen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Het kabinet is voornemens om de berekeningen tevens te laten doen door het onafhankelijke kennisprogramma effecten mijnbouw dat zal worden ingericht. Het kabinet zal naar aanleiding van de uitkomsten van deze berekeningen bezien welke consequenties hieraan verbonden moeten worden en welke maatregelen passend zijn. In het eerste kwartaal van 2017 zal worden overwogen of er aanvullend beleid noodzakelijk is. Het beperken van veiligheidsrisico's en het zoveel mogelijk beperken van schade zijn mede bepalend geweest voor het vaststellen van het niveau van de gaswinning. Op deze manier heeft het preventieve aspect een plaats gekregen in de besluitvorming. De NCG zal in ieder geval advies vragen aan de NEN-commissie over de plaats van 'schade' in de NPR.

Bestuurlijk organisatorische kaders: grenscorrecties en gemeentelijke herindelingen

Per 1 januari 2017 zal de grenscorrectie Meerstad formeel ingaan. Dat betekent dat een deel van de gemeente Slochteren zal overgaan naar de gemeente Groningen. Om er voor te zorgen dat de ongeveer 800 inwoners van dit gebied een beroep kunnen blijven doen op de regelingen en instrumenten van de NCG, blijft het uitgangspunt het grondgebied van de oorspronkelijke G9¹ ten tijde van het oorspronkelijke bestuursakkoord van 17 januari 2014.

In het aardbevingsgebied zullen ook gemeentelijke herindelingen plaatsvinden. Ten Boer zal samengaan met de gemeente Groningen en Haren (1 december 2019). Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde gaan fuseren tot één gemeente per 1 januari 2018. In 2017 zullen de consequenties van deze herindelingen voor de aanpak van de aardbevingsproblematiek in beeld worden gebracht (zie onderdeel D).

¹ Dit zijn de gemeenten Appingedam, Bedum, Delfzijl, De Marne, Eemsum, Loppersum, Slochteren, Ten Boer, Winsum

C.

Beleidskeuzes voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma in 2016

1 Schade herstel

Doelstelling

Het instellen van heldere regelingen voor eigenaren, bewoners en gebruikers en zorgen voor een snelle afhandeling.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Verbetering van de schadeafhandeling:

- *Vanaf 1 januari 2016 wordt de schadeafhandeling aangevuld met een Geschillenregeling. Dit betekent dat een eigenaar de Arbiter Aardbevingsschade kan inroepen om een uitspraak te doen als er geen overeenstemming is.*
- *Vanaf 1 januari 2016 wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere en complexe schademeldingen.*
- *De NCG behandelt vanaf 1 januari 2016 de complexe schademeldingen. De NCG zal in die situatie een casemanager, in dienst van de NCG, aanstellen die de opdracht krijgt om met alle betrokkenen te zoeken naar een oplossing en te komen met een bemiddelingsvoorstel; zo wordt de eigenaar ontzorgd.*
- *De Commissie Bijzondere Situaties en de Onafhankelijke Raadsman blijven in de nieuwe situatie bestaan met behoud van hun onafhankelijke positie. De NCG financiert de ondersteuning van de CBS en de OR. De ondersteuning van de Onafhankelijke Raadsman blijft gecontinueerd in de huidige vorm.*
- *Eigenaar-bewoners hebben recht op informatie over inspecties en onderzoeken die plaatsvinden of hebben gevonden bij de eigen woning.*
- *De NCG monitort de schadeafhandeling voortdurend.*
- *De bestaande protocollen en werkinstructies voor experts worden getoetst en samen met de NAM en het CVW besproken.*
- *De NCG bevordert samen met de NAM/CVW de instelling van een bedrijvenloket in samenspraak met VNO/NCW, LTO, MKB-Nederland en de Economic Board, voor kleinere bedrijven/ZZP'ers. Aan het eind van het 1e kwartaal 2016 moet duidelijkheid bestaan over de exacte vormgeving ervan.*
- *De NCG bevordert een steunpunt voor burgers in samenwerking met maatschappelijke organisaties. Het steunpunt komt in beheer van de maatschappelijke organisaties.*

Beleidskeuzes

De komende maanden zijn de volgende zaken van invloed en zullen mogelijk tot (beleids)keuzes leiden:

- De gefaseerde aanpassingen in het schadeprotocol. NAM stelt als eigenaar het schadeprotocol vast. Dit jaar wordt rond de zomer de eerste herziening van het schadeprotocol doorgevoerd en voor het einde van het jaar mogelijk een tweede. De eerste herziening is reeds voorgelegd aan de stuurgroepen en ook het tweede voorstel zal worden voorgelegd ter advisering, waarna de NCG zijn visie kenbaar maakt aan NAM. NAM past op basis van deze inbreng het schadeprotocol aan.
- Daarnaast zal er door de NCG een procesbeschrijving van de werkwijze van de casemanagers complexe schade worden opgesteld, overeenkomstig het eerste MJP. Dit houdt in dat de casemanagers complexe schade volgens een door de NCG vastgesteld stappenplan gaan werken. Ook deze procesbeschrijving wordt aan de stuurgroepen ter advies voorgelegd, voordat deze kan worden vastgesteld.

- Ook wordt dit jaar het proces verder doorlopen om, zoals in het addendum van de samenwerkingsafspraken beschreven is, bodemdaling onder het werkgebied van de NCG en de arbiters te brengen. Dit hangt onder meer samen met de mate waarin partijen zich committeren aan de werkwijze van de arbiter.
- Als laatste worden de uitkomsten van een aantal onderzoeken door de NCG gebruikt om de kaders voor schadeherstel verder te ontwikkelen:
  - De validatie van het Arcadis onderzoek naar schade buiten de contour en het onderzoek naar hoog frequente schades.
  - Er wordt een audit uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de vraag of de processen bij CVW zodanig zijn ingericht dat de schademelder snel en adequaat wordt geholpen. Deze audit zal aanbevelingen opleveren voor verbetering van de bedrijfsprocessen van het CVW eind 2016 of begin 2017.
  - Onderzoek naar redenen waarom mensen schade laten uitbetalen en keuzes die daarop volgen (wel of geen schadeherstel):
    - Onderzoek naar redenen waarom een groep mensen niet meer reageert na erkenning van de schade.
    - Onderzoek naar tevredenheid schademelders in schadeproces (eerstelijns/contra) over CVW.

2 Versterken

2.1 Versterken algemeen

Doelstelling

De (gebouwde) omgeving en de infrastructuur zodanig versterken, dat deze voldoen aan de vigerende norm. Zorgen voor goede, transparante en publiek toegankelijke informatievoorziening.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Risico's en prioriteiten bepalen.*
- *No-Regret aanpak langs 4 lijnen.*
- *Gebiedsgerichte aanpak om maximaal gebruik te kunnen maken van koppelkansen.*
- *Bewoner staat centraal; Als vastgesteld is dat versterking moet plaatsvinden, kan er pas gestart worden als er overeenstemming bestaat met de eigenaar of bewoner.*

Beleidskeuzes

Zeer recent zijn beschikbaar gekomen:

- De adviezen voor het 'Winningsplan Groningen 2016' en het concept winningsbesluit van EZ (24 juni 2016).
- Een nieuwe Hazard Kaart van het KNMI (30 juni 2016).
- Een voorstel van NAM aan de NCG over prioritering (1 juli 2016).

De NCG brengt de betekenis van deze nieuwe informatie zo spoedig mogelijk in beeld en zal aangeven wat dit betekent voor de versterkingsaanpak die hieronder is beschreven.

Daarnaast zullen de activiteiten van de NCG gericht blijven op het zorgen dat zo veel mensen zo snel mogelijk veilig wonen. Daarvoor moet de beschikbare inspectie- en engineeringcapaciteit maximaal worden benut.

Prioritering

Omdat nog niet alle gegevens beschikbaar waren om gewogen prioriteitsberekeningen te maken is de NCG in haar versterkingsaanpak gestart met een No-Regret aanpak langs vier lijnen:

- Werken van binnen naar buiten.
- Te starten met relatief kwetsbare gebouwen/gebouwonderdelen.
- Gebouwen waar veel mensen samenkomen.
- Continuïteit in de aanpak.

Op 30 juni 2016 is een nieuwe KNMI-kaart gepubliceerd. De nieuwe KNMI-kaart kan pas toegepast worden in de NPR als deze daarin is verwerkt. Er zal de komende periode studie moeten worden gedaan naar de vraag of dit consequenties heeft voor de vertaling van de lijn 'van binnen naar buiten' en zo ja, welke dan. Wat concreet betekent dat een afweging gemaakt moet worden of ongewijzigd moet worden voortgegaan met de invulling van de 2^e ronde van prioritair aangewezen gebieden.

Om te onderzoeken of de verwachte verhoogde risicoprofielen op basis van beschikbare statistische gegevens overeenkomen met de feitelijke situatie zal de

NCG naast de lopende inspectie- en engineeringsprogramma's een inspectieprogramma voor gebouwen met een verhoogd risicoprofiel opstellen. Om tot verantwoorde keuzes te komen waar te starten met het programma wordt onder meer beschikbaar wetenschappelijk onderzoek gebruikt, evenals de binnenkort verwachte engineeringsresultaten van de lopende NAM-engineeringspilots. De omvang van het programma zal grotendeels afhankelijk zijn van de beschikbare engineeringscapaciteit.

In de tweede helft van 2016 wordt eveneens gewerkt aan een verdere ontwikkeling van een (gewogen) prioriteringssysteem op basis waarvan goede afwegingen kunnen worden gemaakt over de inzet van de inspectie- en engineeringscapaciteit voor alle werkstromen en thema's, zoals genoemd in het MJP.

Naast een prioriteringssysteem dient er ruimte te zijn om op basis van afwegingskaders inspecties en engineering toe te voegen aan overeengekomen inspectieprogramma's met bijvoorbeeld als doel om het investeringsklimaat in de regio niet te ontmoedigen of om (complexe) schadedossiers van een oplossing te kunnen voorzien.

Nieuwe NPR

Er is een stappenplan opgesteld om te komen tot een verbeterde versie van de NPR. Er dienen nog keuzes te worden gemaakt voor welke onderdelen het wenselijk is om deze op korte termijn op te nemen. Omdat een beperkt aantal onderwerpen maar opgepakt kan worden in een korte doorlooptijd, betekent dit ook dat andere onderwerpen naar achteren schuiven in de tijd. De NEN-commissie gaat vervolgens aan de slag met die onderdelen waarvoor opdracht wordt gegeven door de NCG.

In de tweede helft van 2016 zal gewerkt worden aan het tot stand komen van deze nieuwe NPR. Nieuw kaartmateriaal dat beschikbaar komt moet gevalideerd worden alvorens het kan worden gebruikt. Om de nieuwe KNMI-kaart te kunnen gebruiken, is in elk geval een aanpassing van de NPR vereist.

Als het niet haalbaar blijkt om een gewijzigde NPR gereed te hebben voor 1 januari 2017 dan maakt de NCG de keuze om de witte NPR als referentiekader te gebruiken, in ieder geval tot 1 juli 2017 conform de uitgangspunten die in het MJP 2016-2020 zijn verwoord.

Validatie Inspectie & Engineering

De NCG werkt samen met NAM en CVW aan kwaliteitsborging van inspecties en engineering. Het gaat daarbij om drie niveaus van validatie:

- Validatie van de rekensystematiek/rekensoftware.
- Validatie en kwaliteitsborging van het proces van inspectie- en engineering.
- Procedure van 'bezwaar' om eigenaren de mogelijkheid te bieden om een second opinion aan te vragen als hij het oneens is over het beoordelingsresultaat inzake de noodzaak van wel/niet versterken.

Omdat de validaties en kwaliteitsborging nog moeten worden uitgevoerd, dienen risico's in kaart te zijn gebracht op het moment dat over de eerste beoordelingsresultaten wordt gecommuniceerd. Derhalve wordt gewerkt aan een totaaloverzicht van processtappen en bijbehorende aanwezige en ontbrekende, al dan niet gevalideerde, documenten zoals protocollen. Op basis van de risico's dient een planning te worden opgesteld welke onderdelen met hogere of lagere prioriteit geborgd moeten worden.

Voor het proces van validatie en kwaliteitsborging wordt uitgegaan van hetgeen daadwerkelijk ontwikkeld is en toegepast wordt. Dat houdt in dat gestart wordt met de NLTH²-systematieken. Maar de NPR biedt meerdere mogelijkheden om te rekenen. Vanwege het belang om snelheid te maken in het versterkingsprogramma zullen ook andere verantwoorde methodes toepasbaar moeten worden. De start is hiermee gemaakt. Zo wordt zowel bij Heft in Eigen Hand als bij de vrijstaande woningen in ronde 1 parallel gerekend door gebruik van een meer en een minder geavanceerde rekenmethode. Voor het einde van 2016 moet duidelijk zijn of dit mogelijkheden tot versnelling biedt.

2.2 Gebiedsgerichte aanpak

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Er wordt gewerkt vanuit integrale gebiedsvisies. De gemeenten nemen het voortouw voor de overkoepelende gebiedsvisies (beleidsregie).*
- *De aanwijzing van de prioritaire gebieden gebeurt door de NCG in samenwerking met de gemeenten. In de prioritaire gebieden wordt door NCG en gemeenten in samenwerking met lokale stuurgroepen, die bottom-up concrete gebiedsversterkingsplannen maken.*
- *De algemene regel geldt dat het versterkingsprogramma gebiedsgericht opstart, tenzij er sprake is van gebiedsoverstijgende belangen, zoals bij scholen en zorg.*
- *De bewoner staat centraal.*

Beleidskeuzes

- Gelet op de nieuwe ontwikkelingen, zoals de nieuwe KNMI-kaart en mogelijk een nieuwe NPR moet een afweging plaatsvinden of de aangekondigde ronde 2 van prioritair aangewezen gebieden ongewijzigd doorgang moet vinden.
- De inspectie en engineering van gebouwen met een verhoogd risicoprofiel wordt gestart.
- Binnen de kernen van de 1^e ronde van prioritaire gebieden is gestart met de meest kwetsbare woningen om zoveel mogelijk mensen zo snel mogelijk veilig te kunnen laten wonen. Er moet besloten worden of en hoe verder invulling moet worden gegeven aan het inspectie- en engineeringprogramma na afronding van fase 1. Wordt er bij beperkt beschikbare capaciteit voorrang gegeven aan woningen binnen de gestarte kernen met een lager risico of is het verantwoord om dan te starten in andere kernen met woningen met hoog risico?
- Een afweging moet worden gemaakt of de NCG alle transitieprojecten, waaronder de NAM-engineeringpilots, wil overnemen in regie.

2.3 Wonen

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Woningcorporaties hebben met NAM/CVW een programma voor versterking + nul op de meter voor 1.650 woningen opgesteld. Uitvoering van het programma vindt plaats in 2016.*
- *70% van de woningen is particulier bezit. In 2016 starten we met een proef om een 50-tal eigenaren in de gelegenheid te stellen zelf als particulier opdrachtgever de versterkingsmaatregelen en eventueel andere verbouwingen zelf uit te (laten) voeren. Daarvoor is het 'Heft in eigen hand'-model bedacht.*

² Non-Linear Time History, een berekeningsmethodiek om de stabiliteit in verband met aardbevingen te toetsen .....

Beleidskeuzes

Overeenkomst NAM-corporaties versterking en verduurzaming 1650 huurwoningen

- De evaluatie van de pilot versterking en verduurzaming corporatiewoningen zal plaatsvinden en leiden tot besluitvorming over Pilot Fase 1B (de resterende 1100 huurwoningen). Daarbij moet rekening worden gehouden met de veranderende omstandigheden, de NCG is nu regisseur van de versterking. Er moet ook worden vastgesteld of verder gegaan wordt op basis van de afspraken die gemaakt zijn tussen de woningcorporaties en de NAM in oktober 2015 of dat een heroverweging plaats gaat vinden op dat punt en wat daarvan dan de consequentie is. De resultaten van de evaluatie worden in september verwacht.
- De uitvoering van de extensie pilot Fase 1A (375 woningen) wordt in afstemming met de gebiedsgerichte aanpak van de NCG opgepakt.

Meerlaagse bouw

Meerlaagse bouw wordt opgenomen in het programma Verhoogd Risicoprofiel dat in het najaar beschikbaar moet zijn. De resultaten van de NAM-pilots die nu lopen worden hierbij meegenomen. Dit betekent dat moet worden vastgesteld welke omvang van inzet van capaciteit voor de inspectie en engineering van de meerlaagse bouw beschikbaar is. De werkgroep Hoogbouw waarin gemeenten en corporaties zitting hebben, wordt in dit traject meegenomen (geïnformeerd en waar nodig ook om informatie gevraagd).

Heft in Eigen Hand

De pilot Heft in eigen Hand biedt 50 particulieren de mogelijkheid om zelf als opdrachtgever op te treden voor de versterking van de eigen woning. Zij worden daarbij gedurende het hele proces bijgestaan door één van de drie bouwbegeleiders van Heft in eigen Hand. De pilot kent veel belangstelling, er is een wachtlijst.

Zoals vermeld bij Validatie van Inspectie en Engineering zijn voor de wijze van engineering afspraken gemaakt om dit door middel van een versnelde rekensystematiek op te pakken. De validatie voor deze rekenmethode is nog niet gedaan. Deze wordt meegenomen in de totale wijze van validatie en kwaliteitsborging. Tot die tijd moet echter ook kwaliteit en onafhankelijkheid worden geborgd. Daarom wordt een (tijdelijk) proces vastgesteld om, vooruitlopend op de formele validatie, kwaliteit te borgen.

Er zijn in de 2e helft van 2016 geen beleidskeuzes voorzien. Die volgen na de evaluatie in 2017 wanneer besloten wordt of de pilot omgezet wordt in een regulier programma.

2.4

Infrastructuur

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG zet in de eerste helft van 2016 een proces in gang om tot vaststelling van uitgangspunten voor het aardbevingsbestendig bouwen en versterken van infrastructuur te komen.*
- *De Provincie Groningen richt een Overlegplatform Infra op om tot snelle uitwisseling van kennis en - waar mogelijk - een gezamenlijke aanpak te komen met alle infrabeheerders en overige betrokken partijen.*
- *De NCG zal met behulp van het Overlegplatform Infra in de eerste helft van 2016 een overzicht opstellen van alle infrastructuur in het gebied.*

- *De NCG zal vervolgens bevorderen dat een 0-meting en risicoanalyse van het bestaande infra-areaal wordt opgesteld, zodat op basis daarvan kan worden bepaald of schadeherstel en/of versterking van het huidige areaal nodig is en om de gehanteerde uitgangspunten te kunnen beoordelen.*
- *Kennisontwikkeling mag niet ten koste van de veiligheid gaan: duidelijke veiligheidskwesties moeten met voorrang worden aangepakt.*

Beleidskeuzes

- In het PAI (Platform Aardbevingsbestendige Infra) is een concept-plan van aanpak besproken om het proces in gang te zetten om tot uitgangspunten voor aardbevingsbestendig bouwen van infra te komen.
- Gestart wordt met een kwalitatieve inventarisatie van de infrastructuurobjecten in het gebied. De inventarisatie zal met behulp van een marktpartij plaatsvinden. Mogelijk dat de inventarisatie het komend jaar nog tot besluitvorming zal leiden.

2.5

Agrarische sector

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De agrarische sector vraagt in de aanpak specifieke aandacht vanwege de economische betekenis en de relatie met het landschap.*
- *Voor de agrarische sector kijkt de NCG waar koppeling gevonden kan worden met bestaande programma's.*

Beleidskeuzes

Er worden twee sporen onderkend binnen het agrarische domein:

- Om aan te sluiten bij het versterkingsprogramma van de NCG wordt een agro-pilot bij drie agrarische bedrijven in Overschild, Slochteren uitgevoerd (spoor 1). Hiervoor zijn de benodigde beleidskeuzes reeds in het MJP 2016-2020 gemaakt.
- Regulier schadeherstel van de bedrijfsdelen (spoor 2). Ook buiten de prioritaire gebieden wordt gezamenlijk opgetrokken. Feitelijk is hier sprake van autonome schadeafhandeling waarbij voor complexe schadegevallen het Programma Groninger Schuren en Stallen (PGGS) een oplossing kan zijn. LTO Noord en de NAM hebben samen dit programma ontwikkeld om daarmee de gevolgen van de aardbevingen op de functionele agrarische bedrijven op duurzame wijze aan te pakken. Om meer inzicht te krijgen in het programma en ten behoeve van draagvlak zijn op verzoek van de NCG de Bestuurlijke en Maatschappelijke Stuurgroep over dit programma geïnformeerd. De samenhang met de transitie van complexe schadegevallen naar de NCG wordt verder in kaart gebracht. Verder wordt verkend wat de impact is voor de gemeenten en provincie en wat er nodig is om een dergelijk programma tot een succes te maken.

2.6

Chemische industrie

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG bevordert dat eenduidige en gedragen uitgangspunten en normen voor de beoordeling van aardbevingsbestendigheid van installaties en transportleidingen beschikbaar komen.*
- *De NCG bevordert dat – zo nodig - middelen beschikbaar komen voor bedrijven en bevoegde gezagen ten behoeve van de extra inzet voor onderzoek en maatregelen.*
- *De NCG stelt een stuurgroep en een werkgroep Industrie in, waarin alle betrokken partijen samenwerken en kennis en informatie uitwisselen om een*

goede risico-inventarisatie te maken. Dit betekent een kwalitatieve beoordeling, metingen en constructieve berekeningen voor bepaling van faalsterkte en faalkans en daarnaast het uitvoeren van benodigde versterkingsmaatregelen en mitigerende maatregelen.

Beleidskeuzes

- Bij de bedrijven in het aardbevingsgebied die werken met gevaarlijke stoffen vinden onderzoeken plaats naar mogelijke risico's en eventueel te nemen versterkingsmaatregelen. Het gaat hierbij om 28 bedrijven die onder het BRZO vallen en 18 andere bedrijven. Bij 26 van deze 46 bedrijven is een kwalitatieve risicoanalyse (fase 1) uitgevoerd, en bij de overige bedrijven loopt die momenteel.
- Verder wordt er nog gewerkt aan de vereenvoudiging van het kwantificeringsdeel van de methode (fase 2). Hierbij speelt één van de aanbevelingen van de commissie Meijdam een centrale rol, namelijk de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties bestand moeten zijn tegen de zwaarste geïnduceerde aardbeving die redelijkerwijs verwacht kan worden. Op initiatief van de NCG vindt er interdepartementaal overleg plaats over de praktische uitwerking van de aanbeveling en de verbinding met de geldende toetsingskaders. In het najaar neemt het Kabinet een besluit over deze uitwerking.
- In de Stuurgroep Industrie wordt over een plan van aanpak gesproken om het onderzoek uit te breiden met de buisleidingen tussen bedrijventerreinen en de resterende circa 300 bedrijven op de Groningse risicokaart (geen BRZO-bedrijven). Hiervoor wordt een prioritering en pragmatische aanpak opgesteld voor vergelijkbare installaties, zoals bij LPG-stations, zodat deze niet allemaal afzonderlijk onderzocht hoeven te worden.

2.7

Onderwijs

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Binnen de sector onderwijs is er sprake van een krimpopgave. De NCG zoekt hier nadrukkelijk de koppeling met de versterkingsopgave en het verduurzamingsprogramma.

Beleidskeuzes

Het jaar 2017 staat geheel in het teken van de start van de uitvoering van de projecten uit het scholenprogramma. Het kabinet heeft € 73,5 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van het scholenprogramma. Door de NCG wordt regie gevoerd op de besteding van deze middelen. De NCG maakt daarover afspraken met de betrokken gemeenten.

Met betrekking tot uitvoering van het scholenprogramma dient nog een aantal beleidsmatige keuzes te worden gemaakt:

- Met betrekking tot de toekenning van de kabinetsbijdrage moet de volgende beslissing worden genomen:
  - De verdeelsleutel op basis van het te realiseren aantal m2-ers per gemeente (is een beslissing van de gemeenten zelf);
  - De hoogte van de jaarlijkse toekenning aan de betreffende gemeente via het gemeentefonds.
- De inspecties worden uitgevoerd op basis van de groene NPR - basis voor het bouwdepot - en bij versterken geldt de actuele normstelling.

Met betrekking tot de versterking van de onderwijsinstellingen met vestiging in de gemeente Groningen, Winsum of De Marne dient een beleidsmatige keuze te worden gemaakt. Het voorstel is dat de onderwijsinstellingen die buiten het prioritaire gebied liggen niet onder regie van de NCG worden versterkt. Een uitzondering hierop wordt gemaakt wanneer het een CC2 of CC3³ gebouw uit het programma van de NCG betreft.

2.8 Zorg

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Omdat er in de zorgsector veranderingen zijn in de wet- en regelgeving, ontstaan er ook veranderingen voor het zorgvastgoed. Het is daarom van belang dat er samenwerkingsafspraken komen tussen relevante partijen in deze transitie waarbij de aardbevingsbestendigheid wordt geïntegreerd.*
- *Er moet een goed onderbouwd plan van aanpak komen waarbij de koppelkansen tussen de versterkingsopgave en de toekomst van de zorg concreet worden gemaakt.*

Beleidskeuzes

Vastgoed in zorg kan niet los gezien worden van de ontwikkelingen die zorg raken, waaronder de ontwikkeling naar zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis wonen. Bij de versterkingsoperatie stimuleert de NCG een koppeling met deze ontwikkeling. Om dat mogelijk te maken zijn er diverse beleidskeuzes nog te maken:

- Governance van de aanpak: een heldere besluitvormingsstructuur om afspraken te maken over hoe de lokale en bovenlokale ontwikkeling van zorg in de aardbevingsregio zich tot elkaar verhouden, hoe de versterkingsopgave ingepast wordt en hoe de versterkingsmiddelen worden ingezet.
- Plan van aanpak voor 24 uren zorginstellingen met een erkenning. In dit plan van aanpak staan de beleidskeuzes prioritering van inspectie en wijze waarop versterking gekoppeld wordt aan inhoudelijke planvorming.
- Afspraken hoe om te gaan met eigen initiatief (verbouw bijvoorbeeld) bij zorginstellingen in relatie tot de capaciteit.
- Aanpak voor de eventuele versterking van verschillende zorg-/woonvormen die geen zorginstellingen met een erkenning en geen reguliere woningen zijn (worden die wel/niet als reguliere woning beschouwd).
- Vaststellen hoe levensloopbestendig wonen gestimuleerd kan worden en welke rol de NCG daarin gaat spelen.

³ CC2 gebouwen zijn gebouwen waarbij middelmatige gevolgen zijn ten aanzien van het verlies van mensenlevens, of aanzienlijke economische of sociale gevolgen voor de omgeving (bijvoorbeeld woon- en kantoorgebouwen). CC3 gebouwen zijn gebouwen waarbij er grote gevolgen zijn ten aanzien van het verlies van mensenlevens, of zeer grote economische of sociale gevolgen voor de omgeving (bijvoorbeeld openbare gebouwen als een concertzaal)

3 Calamiteitenorganisatie

Doelstelling

Goed voorbereiden van alle partijen op eventuele calamiteiten als gevolg van aardbevingen.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De Veiligheidsregio Groningen (VRG) en de NCG willen eind 2015 over een actueel Incidentbestrijdingsplan (IBP) beschikken. Hiertoe is de tijdelijke extra personele ondersteuning bij de VRG gehandhaafd en tijdelijk uitgebreid.*
- *In het 2e kwartaal 2016 initieert de NCG een overleg met de ministeries van Binnenlandse Zaken, Veiligheid en Justitie en de Veiligheidsregio om te komen tot de noodzakelijke middelen en maatregelen van/bij alle betrokken partijen.*

Beleidskeuzes

Er zijn in 2e helft van 2016 geen beleidskeuzes voorzien.

4 Flankerend beleid

4.1 Energie

Doelstelling

In het kader van het toekomstbestendig maken van de gebouwde omgeving en het ruimtelijk gebied de energieprestatie zo goed mogelijk verbeteren.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Bij versterking zoveel mogelijk streven naar Nul-op-de-meter (NoM).*
- *De NCG en de woningcorporaties bezien hoe de particuliere woningeigenaren in de nabijheid van een project van de woningcorporaties kunnen aansluiten bij de uitvoering van het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren.*
- *De NCG bekijkt hoe in de particuliere woningvoorraad, voor de te versterken huizen, verduurzaming tot nul-op-de-meter kan worden gerealiseerd.*
- *De NCG neemt budgettaire verantwoordelijkheid voor het programmalijn Energietransitie van de Dialoogtafel en zal dat programma in samenwerking met betrokkenen verder vormgeven.*
- *De NCG beziet met de provincie Groningen samen of en hoe een ontwikkelbedrijf voor coöperatieve decentrale energieprojecten in 2016 kan worden gerealiseerd.*
- *De NCG en de stuurgroep energietransitie nemen het initiatief om met betrokken belanghebbenden de ontwikkeling van smart grids en lokale opslagtechnieken te stimuleren.*

Beleidskeuzes

Verduurzaming in huidige inspectieprogramma

De gesprekken met bewoners in verband met inspectie en engineering zijn gestart. Er zal in dat traject ook met de bewoners gesproken worden over de koppelkansen, waaronder de mogelijkheden tot en wensen voor verduurzaming van hun woningen. Hiervoor dienen de regeling(en) voor verduurzaming (zie hierna) te worden uitgewerkt en gecommuniceerd met de versterkingsteams. Ook wordt communicatiemateriaal voor eigenaar bewoners gemaakt. In overleg met CVW/NAM wordt bekeken in hoeverre een inventarisatie ten behoeve van een Energie Prestatieadvies (EPA) kan worden meegenomen in het inspectieprogramma.

Gebiedsgerichte maatregelen en woninggebonden maatregelen

Afhankelijk van de discussie over de omvang van de versterkingsopgave moet worden bekeken in hoeverre gebiedsgerichte energieoplossingen haalbaar zijn.

Instrument voor verduurzaming

In de Voorjaarsnota zijn middelen beschikbaar gekomen voor verduurzaming gekoppeld aan schade en versterken. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor het scholenprogramma. Een ander deel van de middelen wordt ingezet om de overschrijding van de voormalige regeling Waardevermeerdering te financieren. Het resterende (grootste) deel wordt ingezet voor het nieuwe instrument verduurzaming. Met betrekking tot het ontwikkelen van het nieuwe instrument is het proces om in samenspraak met de regio tot invulling te komen als volgt:

- Eind augustus / begin september worden uitgangspunten en scenario's ter advisering voorgelegd aan de stuurgroepen.
- In september volgt uitwerking met inachtneming van deze adviezen.

- Eind september/ begin oktober worden de stuurgroepen geïnformeerd over de uitwerking.

Indien dit tempo wordt gehaald kan dat leiden tot publicatie van de nieuwe regeling in de Staatscourant in 2016. De regeling zal met terugwerkende kracht in werking treden.

De intentie is dat er geen huiseigenaren tussen wal en schip vallen tussen de aflopende waardevermeerderingsregeling en het nieuwe instrument voor verduurzaming. Er wordt een voorstel geformuleerd over hoe de groep mensen die schade heeft gemeld voor 01/02/16, maar nog niet het schadeproces had afgerond bij het vervallen van de huidige regeling waardevermeerdering per 01/07/16 een plek krijgt binnen de nieuwe regeling.

Aanpalend worden afspraken met Binnenlandse Zaken en Economische Zaken gemaakt over combinatiemogelijkheden met andere subsidiestromen en leenfaciliteiten van het Rijk met betrekking tot verduurzaming.

4.2

Economie

Doelstelling

- Het regionale bedrijfsleven (groot en klein) een sterke positie in laten nemen bij de uitvoering van het Meerjarenprogramma.
- De bevolking via goede scholingsprogramma's de mogelijkheid geven om optimaal in te stromen in de aardbeving gerelateerde arbeidsmarkt.
- De innovatiekansen die voortkomen uit aardbeving gerelateerde werkgelegenheid zoveel mogelijk benutten.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG neemt initiatief tot instelling van een stuurgroep Regionale Economie waarin de Economic Board en andere economische partners zitting hebben.*
- *De NCG en Bouwend Nederland stimuleren de ontwikkeling van nieuwe bouwconcepten in samenwerking met consortia van (regionale) bouwbedrijven, producenten van bouwmaterialen, architecten, energie-installateurs en zorgaanbieders.*
- *De NCG zet in op opschaling van de (bij)scholing en opleiding voor de bouwsector (met het EPI-kenniscentrum als belangrijkste trekker).*
- *De toeleiding tot de arbeidsmarkt in en rondom de bouwsector wordt verbeterd (via project Bouwplaats Noord, met Bouwend Nederland en Arbeidsmarktregio als trekker).*
- *De NCG bereidt een Internationale Bouw Tentoonstelling voor.*
- *De NCG bevordert samen met de NAM/CVW de instelling van een bedrijvenloket in samenspraak met VNO/NCW, LTO, MKB-Nederland en de Economic Board, voor kleinere bedrijven/ZZP'ers. Aan het eind van het 1e kwartaal 2016 moet duidelijkheid bestaan over de exacte vormgeving ervan.*

Beleidskeuzes

- **Bedrijvenloket:** op basis van het feit dat de NAM vanaf de tweede helft 2016 haar processen zal verduidelijken met betrekking tot bedrijfsschade gaat de NCG de communicatie hierover verbeteren. Ook bij ondernemersplatforms, zoals het Ondernemersplein en ondernemersverenigingen. In de tweede helft van 2016 moet worden bepaald in hoeverre hier nog een aanvullend instrument bij ingezet dient te worden ter begeleiding van ondernemers. Hierbij speelt ook de

ontwikkeling van (en samenhang met) het te ontwikkelen mijnbouwloket van RVO een rol.

- Op basis van een getekende intentieverklaring tussen partners in de arbeidsmarktketen, medio 2016, wordt in de tweede helft van 2016 bepaald of een aanvullende rol van de NCG voorstelbaar is. Dit naast de verbindende en coördinerende rol die zij het afgelopen jaar al heeft ingenomen en naast de ambitie om frequent met de arbeidsmarktketen te communiceren over de ontwikkelingen in de ophanden zijnde werkvoorraad uit de versterkingsopgave.
- De stuurgroep regionale economie bepalen in het najaar waar zij een gezamenlijke aanvullende focus noodzakelijk achten en waar de stuurgroep, de NCG of onderdelen daarvan ook in 2017 nog een rol hebben. De meest voor de hand liggende thema's zijn Gas2.0, doorontwikkeling van de industriële clusters en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

4.3 Leefbaarheid

Doelstelling

Kwaliteit, kwantiteit en bereikbaarheid van de basisvoorzieningen laten voldoen aan de eisen van de toekomst en afstemmen op de demografische en sociaaleconomische prognoses.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG bevordert met (de clusters van) gemeenten dat er een gebiedsbreed Programma Sociale Cohesie komt en faciliteert in een aanpak 'Best Persons' (ondernemende burgers die vaak als informele leiders hun omgeving in beweging zetten).*
- *De NCG neemt de verdere ontwikkeling en uitwerking van de programma's leefbaarheid van de Dialoogtafel over en zorgt dat reeds afgesproken acties worden uitgevoerd en dat de verdere ontwikkeling en uitwerking voor de komende jaren worden opgepakt.*
- *Participatie van bewoners vindt plaats op gemeentelijk niveau bij de concrete planvorming in een dorp of wijk (gebiedsgerichte aanpak).*

Beleidskeuzes

De notitie 'Leefbaarheidsprogramma NCG' is vastgesteld in het voorjaar van 2016. Voor de uitvoering moeten nog enkele beleidskeuzes gemaakt worden in 2016:

- Herijkte criteria spoor 1 (herstructurering). Voor het gemeentelijk spoor binnen het leefbaarheidsprogramma is in totaal € 15 miljoen beschikbaar. Daarvan is € 9 miljoen nog niet toegekend aan de gemeenten. Hiervoor moeten herijkte criteria worden opgesteld, waarbij leefbaarheid en aansluiting bij de realisatie van de doelen uit het MJP centraal worden gesteld. Daarnaast wil de regio graag een voortzetting van de huidige verdeling (vast bedrag per gemeente met staffel naar omvang aantal inwoners). De stuurgroep leefbaarheid heeft bij de verdeling van de eerste € 6 miljoen uitgesproken deze verdelingswijze nog wel te willen bespreken.
- Koppeling leefbaarheidsprogramma en inspectie- en engineeringsprogramma. De NCG heeft een inspanningsverplichting uitgesproken om de leefbaarheidsprogramma's waar nodig te verbinden aan de inspectie- en versterkingsopgave. Voor het programma Elk Dorp Een Duurzaam Dak zijn hier afspraken over gemaakt. Voor het programma Herbestemming cultureel erfgoed moeten hier nog afspraken over worden gemaakt.
- Geografische afbakening leefbaarheidsprogramma. Het huidige leefbaarheidsprogramma is overgenomen van de voormalige Dialoogtafel en richt zich op de G9. De NCG heeft uitgesproken zich te oriënteren op het

draagvlak voor uitbreiding van het leefbaarheidsprogramma naar G11 of G12. Daarover zal ook gesproken worden met NAM.

- Ongelabelde € 2,5 miljoen Binnen spoor 2 (regionale programma's) van het leefbaarheidsprogramma is € 2,5 miljoen nog niet gelabeld. Voor de besteding hiervan kan gedacht worden aan de uitbreiding van één van de bestaande programma's of het opstarten van een aanvullend programma voor een thema waar momenteel nog geen aandacht voor is vanuit het leefbaarheidsprogramma.
- Snel internet. Binnen het leefbaarheidsprogramma is € 5 miljoen gereserveerd voor de realisatie van snel internet in de G9. De Economic Board Groningen en de provincie Groningen komen in de zomer van 2016 met een definitieve aanvraag voor de inzet van dit bedrag.
- Best persons. In het MJP is de wens opgenomen om een aanpak te ontwikkelen voor 'best persons'. Inwoners van het gebied nemen al dan niet georganiseerd tal van initiatieven ter versterking van de leefbaarheid in hun omgeving. Veelal kunnen ze om dergelijke initiatieven te ontplooiën subsidie of andere vormen van financiering aanvragen. Maar er zijn ook initiatieven die niet vallen binnen voorwaarden of waar financiering om andere redenen ingewikkeld is maar die wel een meerwaarde hebben voor de gemeenschap. De praktijk leert dat veel gemeenschappen dergelijke 'best persons' hebben die zeer waardevol zijn voor het dorp maar ook voor de maatschappij in brede zin. Wat mist, is inzicht in wat er nodig is om deze mensen hun bijdrage te kunnen laten leveren. De NCG en de provincie maken dit jaar gezamenlijk inzichtelijk hoe de wensen/behoefte van de 'best persons' vertaald kunnen worden naar beleid.
- Sociale cohesie. In het MJP staat dat de NCG de komst van een gebiedsbreed programma Sociale Cohesie bevordert en bewoners hierbij betreft. Samen met Platform31 en het ministerie van BZK zijn door de NCG twee bijeenkomsten georganiseerd over het thema 'samenwerking overheid-bewoner'. De eerste bijeenkomst was bestemd voor bestuurders uit de regio, de tweede voor de medewerkers van de NCG en gemeenten in de vijf prioritaire gebieden voor versterking. Deze inspiratiesessies zijn de opstap naar een vervolg. Hoe dit vervolg vorm gaat krijgen, is nog niet bekend.

4.4 Cultureel Erfgoed en beeldbepalende panden

Doelstelling

Maximaal behouden van het Groningse erfgoed, de landschappelijke kwaliteit en de gebiedsidentiteit.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De culturele waarde van een gebouw moet bij de afweging van de versterkingsopgave worden meegenomen.*
- *De zorg voor de bescherming van cultureel erfgoed wordt meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak in de regio.*
- *Om eigenaar-bewoners te kunnen informeren over cultureel erfgoed wordt een erfgoedloket en een erfgoedteam ingesteld.*

Beleidskeuzes

- Ten aanzien van het schadeprotocol wordt bezien in hoeverre dit op dit moment geschikt en compleet genoeg is voor de schadeafhandeling van monumenten (gebouwen met een status als rijks- provinciaal- of gemeentelijk monument en beschermde stads- en dorpsgezichten). In de 2^e helft van 2016 moet een al dan niet gewijzigd of aangevuld protocol worden vastgesteld.

- Belangrijk item in de Taskforce 'Monumenten en aardschokken': in hoeverre is de NPR regeling toepasbaar voor een oplossing in de versterkingsopgave aangaande monumenten. Komend half jaar wordt er binnen de NPR specifieker naar de sterkte van monumenten gekeken. De veiligheidsnorm voor gebouwen die een monument zijn, blijft 10^{-5} . Ze behoren van dezelfde veiligheid als gewone gebouwen te zijn.
- Met gemeenten worden in het kader van de gebiedsgerichte aanpak gesprekken gevoerd over de wijze waarop de nog niet beschermde beeldbepalende bebouwing (inclusief stedenbouwkundige structuren, groenstructuren en historische bebouwing) beleidsmatig kan wordt vastgelegd. Dit leidt bij gemeenten tot besluitvorming.
- Ook wordt voor nog niet beschermde beeldbepalende bebouwing gewerkt aan een afwegingsgrens tot welke kosten deze bebouwing versterkt wordt. In het MJP 2016-2020 was 150% van de totale nieuwbouwkosten opgenomen. Voor de bepaling van het doel, de hoogte en de grondslagen van genoemde afwegingsgrens moeten keuzes worden gemaakt om tot een duidelijk en breed gedragen beleid te komen met betrekking tot het borgen van beeldbepalende en karakteristieke panden.

5 Wat hebben we nodig: instrumenten

5.1 Instrumentarium

Doelstelling

Instellen van heldere regelingen voor eigenaren, bewoners en gebruikers en zorgen voor een snelle afhandeling.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Normen ten behoeve van nieuwbouw: de NCG stimuleert dat er – vooruitlopend op de nieuwe (verplichte) normen - aardbevingsbestendig wordt gebouwd. Hiervoor wordt de huidige NAM-regeling inzake nieuwbouw aangepast.*
- *Ten aanzien van achterstallig onderhoud: er wordt een revolverend fonds ingesteld voor eigenaren die achterstallig onderhoud niet zelf kunnen opbrengen.*
- *Rechtsbijstandsverzekering: nader onderzoek vanuit NCG vindt plaats naar de voorwaarden die verzekeraars stellen om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten binnen het aardbevingsgebied. Indien voorwaarden buitenproportioneel zijn, bekijkt de NCG in overleg met betrokken partijen op welke wijze voorzien kan worden in adequate juridische bijstand ter aanvulling op de bestaande mogelijkheden en de reeds ontwikkelde protocollen bij schade en preventie.*
- *Waardevermeerderingsregeling: er komt een nieuw instrument voor verduurzaming. Uitgangspunt is dat woningeigenaren die overlast gaan ondervinden, doordat hun woning moet worden versterkt, een vergoeding kunnen aanvragen voor verduurzamingsmaatregelen (zoals energiebesparende voorzieningen en decentrale energieopwekking). De maatregelen worden collectief en in samenhang met de versterkingsmaatregelen aangevraagd.*
- *Waardevermeerderingsregeling: deze regeling wordt met terugwerkende kracht opengesteld voor schadegevallen ontstaan tot en met 31 december 2015 buiten de elf gemeenten.*

Beleidskeuzes

Nieuwbouwregeling

In het aanvullend bestuurlijk akkoord 'Vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen' zijn afspraken gemaakt voor het opzetten van een nieuwbouwinstrument. Doel is een stagnatie van het aantal nieuwbouwprojecten te voorkomen als gevolg van extra te nemen maatregelen (zelfde positie inwoners Groningen) en een stimulans te bieden voor de toepassing van aardbevingsbestendige maatregelen bij gebouwen. De NCG herijkt op dit moment de bestaande regeling in samenwerking met de gemeenten, provincie en NAM.

Inhoud van huidige regeling:

- Momenteel bestaat er een interim nieuwbouwregeling die wordt uitgevoerd door NAM.
- Binnen de regeling is er eerst technische ondersteuning. Daarna bestaat er de keuze uit twee routes m.b.t. het verkrijgen van de financiële bijdrage:
  1. 'slimmer-ontwerpen-regeling';
  2. 'redelijke-meerkosten-vergoeding-regeling'.Het verschil zit in de afwikkeling van de financiële bijdrage en daarmee de doorlooptijd.

- Bij de 'slimmer-ontwerpen-regeling' worden de meerkosten niet getoetst en vindt toekenning – op basis van percentages van de totale bouwsom – plaats als het plan aan NPR voldoet. Daarmee is de regeling met name interessant bij projecten die nog niet zijn gestart. Bij deze projecten kunnen tegen betrekkelijk lage meerkosten aardbevingsbestendige maatregelen worden uitgevoerd.
- Bij de redelijke-meerkosten-vergoeding dienen alle meerkosten om aan de norm te voldoen, aangetoond te worden. Deze worden na beoordeling vergoed. Daarmee is deze regeling met name interessant bij complexe bouwprojecten of projecten die reeds in uitvoering zijn of waar sprake is van een vergaand ontwerp. Aanpassingen bij deze projecten leiden vaak tot forse meerkosten.

Komende periode wordt aan de hand van concrete projecten besproken hoe de nieuwbouwregeling verder verbeterd kan worden. Ervaring die met de huidige regeling is opgedaan, wordt door de NCG benut om met gemeenten, provincie en NAM de regeling te herijken.

De belangrijkste beleidskeuzen hierbij zijn: hoe de regeling en besluitvorming over de financiële toekenning transparanter en redelijker kan worden gemaakt, en welke mogelijkheid er komen voor mensen die het niet eens zijn met beoordeling van hun case. Tevens treedt de NCG met NAM in gesprek over de financiering van de regeling.

Achterstallig onderhoud

De NCG gaat samen met NAM een pilot inrichten. Het Fonds Woningonderhoud en Aardbevingen ondersteunt als extra instrument de gebiedsgerichte aanpak en draagt bij aan het oplossen van complexe schadegevallen.

De voordelen van het garantiefonds voor de eigenaar/bewoner zijn:

1. Lage financieringskosten;
2. Als het inkomen te laag is tijdelijk aflossingsvrij;
3. Meerkosten voor rekening van NAM;
4. Voordeel van gecombineerde aanpak achterstallig onderhoud met schade en/of versterking voor bewoner.

Er is eind mei overeenstemming bereikt tussen NAM en NCG over de leningsvoorwaarden. Op het NHG rentepercentage (10 jaar gemiddeld) wordt een korting van – 1,25 % gehanteerd. Dit komt op dit moment neer op een rentepercentage van 0,99 %. NCG draagt nu zorg voor de operationalisering van de pilot. Hieraan voorafgaand worden de uitgangspunten van de pilot nog een laatste keer kritisch getoetst op de huidige casuïstiek van de afhandeling van (complexe) schadegevallen en de gebiedsgerichte aanpak. Dit om het fonds zo goed als mogelijk te laten aansluiten op de praktijk.

Voorgestelde beleidskeuze/richting:

Stimulering om, indien nodig en mogelijk, gebruik te maken van het garantiefonds in die situaties waarbij er, naast de versterkingsopgave en schadeherstel door CVW/NAM, sprake is van een eigen bijdrage voor de bewoner (over de betreffende kostenverdeling zal overeenstemming tussen betrokken partijen moeten bestaan). Hiervoor is noodzakelijk dat in de tweede helft van 2016 operationalisering van het garantiefonds gerealiseerd is.

Pilot Koopregeling

Door de regio wordt druk uitgeoefend op de NCG om na de pilot een generieke koopregeling op te zetten. De huidige pilot wordt na afloop geëvalueerd (zowel kwalitatief als kwantitatief) en pas dan wordt besloten of en hoe er een vervolg komt.

In zijn algemeenheid moeten verdere maatregelen ten behoeve van de woningmarkt in het aardbevingsgebied bijdragen aan een verder herstel daarvan. De NCG zal de effecten van deze maatregelen monitoren en deze afzetten tegen de ontwikkelingen op de woningmarkt.

5.2 Onderzoeken

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG heeft onderzoeken opgestart naar de (psycho-)sociale gevolgen van aardbevingen, naar het functioneren van de woningmarkt, naar de versterking van industriële installaties en naar de prioritering van de versterking.*
- *In 2016 start de NCG onderzoeken naar normen voor gebouwen, infra en de industrie. De NCG ondersteunt het onderzoek naar de versterking van het dijkvak Eemshaven-Delfzijl. De NCG ondersteunt het opzetten van een kennisplatform voor de ondergrond en een voor de bovengrond.*
- *De NCG start een onderzoek naar de oorzaken van de hoge percentages schadegevallen die gelokaliseerd zijn aan de randen van het aardbevingsgebied.*
- *In het eerste deel van 2016 wordt de onderzoeks- en kennisagenda van de NCG opgesteld.*

Beleidskeuzes

De aftrap van de onderzoeken is geweest. De komende tijd verwacht de NCG de nodige uitkomsten die leiden tot te maken beleidskeuzes.

Kennisplatforms

Het Kennisplatform Bovengrond, bestaande uit twee kennistafels (gebouwde omgeving en leefbaarheid), stelt de kennisagenda op en komt hiermee in het najaar. Samen met de prioriteiten in kennisvragen van de NCG, wordt dat de basis voor het maken van keuzes voor onderzoek. Een voorstel hiertoe zal voorgelegd worden aan de stuurgroepen.

Voor het Kennisplatform Ondergrond worden op dit moment de uitgangspunten en juridische mogelijkheden besproken tussen het ministerie van EZ, het SodM en de verschillende kennisinstellingen. Het programma gaat medio 2016 van start. De NCG kan onderzoeksoopdrachten vanuit de kennisagenda betreffende de ondergrond hier onderbrengen.

Validatie Arcadis onderzoek/Onderzoek naar hoge frequentie schades

De uitkomsten van het onderzoek naar de door Arcadis gehanteerde methodologie zijn bepalend voor het vervolg. De resultaten van de validatie en het beoogd vervolg van het onderzoek worden aan de stuurgroepen voorgelegd. De resultaten van de validatie naar de door Arcadis gehanteerde methodologie worden rond half augustus verwacht. De inschatting is dat de resultaten van het vervolgonderzoek eind 2016 beschikbaar komen. Beleidsmatige gevolgen zijn dit jaar niet voorzien. Wel voorzien zijn:

- Informatiebijeenkomsten over uitkomsten eerste fase
- Experts naar schademelders buiten de contour

Gronings perspectief

Medio 2016 volgt de volgende tussenrapportage. Op basis daarvan wordt bepaald of de huidige inzet van de NCG en anderen voldoende is of dat er andere beleidskeuzes moeten worden gemaakt. Het is dus zaak om de uitkomsten van Gronings Perspectief te vertalen in acties.

Woningmarkt: CBS rapportages en vervolgonderzoek

In september 2016 volgt een derde CBS-onderzoeksrapport naar de ontwikkelingen op de woningmarkt in Groningen. Dit is het laatste rapport dat verschijnt binnen de huidige opdracht. Binnen het budget voor de huidige opdracht was nog ruimte voor volkshuisvestelijke aanvullingen. De NCG heeft de volgende aanvullingen voorgesteld aan het CBS:

- WOZ-waarde ontwikkeling
- Verkoopbaarheid hoog en laagsegment woningen
- Zijn de verkochte woningen representatief voor de woningvoorraad
- Demografische en economische context (verhuisbewegingen uit en naar het gebied)

Op basis van het derde rapport wordt wederom bepaald of er beleidsmatige keuzes noodzakelijk zijn.

Er is contact met het CBS over een nieuwe opdracht. Het voorstel van de NCG is om het CBS een nieuwe opdracht te geven voor 2 rapporten in 2017 (juni en december 2017). De stuurgroepen zijn hierover geïnformeerd. Conform de toezegging van de minister van EZ zal het CBS in deze rapportages ook aandacht besteden aan een vergelijking met de uitkomsten van het RUG onderzoek naar de woningmarkt (De Kam).

Herhaling OTB-onderzoek

De voorbereidingen worden getroffen om begin 2017 een herhaling te kunnen doen van het onderzoek dat door OTB is uitgevoerd in 2015. Een voorstel hiervoor wordt in het najaar aan de stuurgroepen voorgelegd.

Onderzoeken chemische industrie en infra

Deltares en TNO hebben een methode ontwikkeld waarmee de aardbevingsbestendigheid van industriële installaties beoordeeld kan worden. Bij onder meer de BRZO-bedrijven in het aardbevingsgebied wordt de methode toegepast (op kosten van de NAM). De reviews van de plannen van aanpak en van de uitgevoerde onderzoeken worden gedaan door Deltares en TNO, die tevens werken aan doorontwikkeling van de methode.

Werkgroep maatgevende aardbevingsbelasting

Een knelpunt in de methode is de grote hoeveelheid complex rekenwerk dat vereist is. Dit betekent bovendien dat er geijkt wordt aan onwaarschijnlijk hoge aardbevingssterktes. Om die reden en om sneller tot een betrouwbaar inzicht te komen wordt momenteel een nog openstaande aanbeveling van de commissie Meijdam uitgewerkt. Het gaat hierbij om de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties bestand moeten zijn tegen de zwaarste aanbeveling die redelijkerwijs kan worden verwacht. De Commissie Meijdam heeft geadviseerd om een aardbeving van 5 op de schaal van Richter in het kerngebied te beschouwen als maatgevend met een open norm om de aardbevingsbestendigheid te beoordelen. De vraag wanneer bebouwing, installaties en infrastructuur in redelijkheid bestand zijn tegen zo'n aardbeving wordt onderzocht. Daarbij wordt per sector aansluiting gezocht bij de bestaande wettelijke kaders en beoordeeld in hoeverre deze kaders toepasbaar zijn op dit relatief nieuwe risico. De berekeningsmethode zal bij enkele bedrijven worden getoetst.

De uitwerking van de aanbeveling, die overigens tevens de vitale infrastructuur betreft, vindt plaats door een werkgroep die enkele leden van de voormalige commissie bevat naast deskundigen van o.a. KNMI en TUD. Het advies van de werkgroep zal in overleg met het ministerie van IenM worden getoetst aan de

BRZO-regelgeving. Het omgaan met die nieuwe inzichten komt ter sprake in de stuurgroep industrie.

Samenhangende benadering waar mogelijk

Voor onderzoek in het kader van industrie is behoefte aan pga-kaarten met een grotere mate van detaillering. Ook is er behoefte aan beter inzicht in het verwekingsrisico. Diezelfde behoeften zijn er voor de afzonderlijke projecten bij infrastructuur. Daarom zorgt de NCG voor een zoveel mogelijk samenhangende aanpak van industrie en infrastructuur.

Critical Review

In samenwerking met de RUG wordt de eerste Critical Review over het thema Woningmarktonderzoeken georganiseerd. Deze review zal in het najaar plaatsvinden. De ambitie van de NCG is om ook over kaartmateriaal nog een Critical Review te organiseren in 2016. De reviews leiden mogelijk tot nieuwe inzichten en beleidswijzigingen.

Meetinstrumentarium

Dit onderzoek richt zich op:

- Het inventariseren van het huidige meetnet (wat wordt er momenteel gemeten)
- Het uitvoeren van een verschillenanalyse en het doen van aanbevelingen als het huidige meetnet niet aan de informatiebehoefte voldoet.

Eind 2016 weten we op basis van het onderzoek of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte voldoet. Op basis van deze kennis worden in 2017 beleidskeuzes gemaakt.

5.3 Woningbedrijf

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG neemt de regie om een regionaal woonbedrijf te ontwikkelen waarin alle vastgoed gerelateerde activiteiten, zoals het ontwikkelen van wisselwoningen of leenhuizen tot het opkopen, beheren, verhuren en/of slopen van panden kunnen worden ondergebracht.*

Beleidskeuzes

De NCG is gestart met het opzetten van een publieke stichting. Deze stichting gaat het woningbezit van de tijdelijke private stichting overnemen. Indien nodig en wenselijk krijgt de stichting de mogelijkheid om een breed takenpakket te gaan uitvoeren. De inschatting is dat deze publieke stichting gereed is in maart 2017. De inzet is onder andere sterk afhankelijk van de mate van versterking die noodzakelijk is. Met twee gemeenten en de provincie zijn gesprekken gevoerd over de opzet van het woningbedrijf en de eventuele deelname daaraan. Er tekenen zich twee lijnen af:

- Het woonbedrijf voert voor het gehele gebied de direct versterkingsgerelateerde vastgoedactiviteiten uit en vult deze per specifieke situatie aan met vastgoedactiviteiten die bijdragen aan de bredere doelstellingen. Daarvoor worden per situatie/project aanvullende inhoudelijke en financiële (contractuele) afspraken gemaakt met de betrokken gemeenten.
- Het woonbedrijf combineert de versterkingsgerelateerde vastgoedactiviteiten voor het gehele gebied met activiteiten die bijdragen aan de bredere doelstellingen en ontvangt daartoe middelen die gekoppeld zijn aan algemeen geformuleerde prestatieafspraken.

Er wordt verder gesproken met gemeenten. Een voorstel over de opzet en inzet van het woonbedrijf wordt in het najaar voorgelegd ter besluitvorming.

5.4 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Doelstelling

Stimuleren van adequate gemeentelijke handhaving op de norm voor aardbevingsbestendigheid en de staat van de (gebouwde) omgeving.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Inzet op een doelmatig en snel proces van vergunningverlening:

- *Gemeenten bekijken hoe zij bestaande instrumenten het beste kunnen gebruiken en wat zij aanvullend nodig hebben.*
- *De NCG ondersteunt gemeenten bij ruimtelijke ordeningsprocedure.*
- *De NCG maakt met gemeenten en CVW werkafspraken over welstandsnota, vergunningsvrij stellen van specifieke zaken, toepassen van de 'kruimelgevallenlijst' en Compliance-management en systeemtoezicht (CSM).*
- *Gemeenten hebben een gezamenlijke aanpak voor vergunningverlening en toezicht ontwikkeld.*
- *Gemeenten ontwikkelen een specifiek toezichtsbeleid en -strategie, passend in de landelijke handhavingsstrategie, die moet leiden tot een uitvoeringsprogramma voor toezicht op de bestaande bouw.*

Beleidskeuzes

Om het Uniforme uitvoeringskader voor VTH-werkzaamheden (compliance management) te kunnen implementeren wordt gewerkt aan het opstellen van een bedrijfsplan. Na de zomer wordt een besluit over de organisatorische en financiële borging van het compliance management genomen in de Stuurgroep VTH. In de tweede helft van 2016 richten gemeenten en CVW zich in om volgens het ontwikkelde model te kunnen werken. De Maatschappelijke Stuurgroep wordt meegenomen in de ontwikkelingen.

Vanwege de complexiteit en gemeente overstijgende aspecten, heeft de stuurgroep de NCG gevraagd om op onderdelen nadrukkelijker de regierol te vervullen en ondersteuning te bieden. In de tweede helft van het jaar wordt hiertoe een voorstel aangeboden in de stuurgroep VTH. De NCG zal daarbij oog hebben en houden voor de eigen autonomie van gemeenten.

5.5 Ruimtelijke kwaliteit

Doelstelling

Maximaal behouden van het Groningse erfgoed, de landschappelijke kwaliteit en de gebiedsidentiteit.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

De optimalisatie in de onderlinge verhouding van de gebruikswaarde, de belevingswaarde en de toekomstwaarde is waarnaar gezocht wordt in de borging. Dit kan door het projectteam te voorzien van deskundigheid in de gebiedsgerichte aanpak.

Beleidskeuzes

Er is voor vooralsnog gekozen geen structurele invulling te geven aan een ruimtelijk kwaliteitsteam. Op ad hoc basis kan advies worden ingewonnen bij deskundigen. In 2017 wordt dit thema opgepakt.

5.6 Monitoring

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Er komt een goede monitor om te meten en zo nodig bij te sturen op de uiteindelijke gewenste outcome van het programma: in welke mate hebben de ingezette maatregelen de met elkaar afgesproken programmadoelen dichterbij gebracht.*
- *In het eerste kwartaal van 2016 wordt een volledige set van indicatoren voor de doelen ontwikkeld en wordt zo nodig de 0-meting compleet gemaakt.*
- *De eerste monitor wordt een jaar na de start uitgevoerd en kan als input worden gebruikt voor het Meerjarenprogramma 2018-2023.*

Beleidskeuzes

De NCG ontwikkelt een set met indicatoren voor het jaarlijks monitoren van de effecten van het MJP. Deze indicatoren meten de volgende dimensies van leefbaarheid: veiligheid, werkgelegenheid, huisvesting, bereikbaarheid van de voorzieningen (supermarkt, winkelaanbod, zorg, cultuur, sport), onderwijs, digitale toegang, sociale cohesie, gebiedsidentiteit, gezondheid, ervaren leefbaarheid en institutioneel vertrouwen. Er dient nog vastgesteld te worden dat leefbaarheid voldoende bepaald wordt in deze dimensies. Komend jaar wordt de toepasbaarheid van een aantal bestaande onderzoeksprogramma's voor deze effectmeting getoetst. Hiernaast worden de precieze vorm en methode van rapportage binnen de NCG nog verder ontwikkeld.

D.

**Onderwerpen waar vanaf
januari 2017 (beleids)
keuzes in worden
gemaakt**

Onderwerpen waar vanaf januari 2017 (beleids)keuzes in worden gemaakt

1 Positie NCG t.o.v. NAM, CVW en het Ministerie van EZ

- Subsidiekaders (intern traject)
- Gemeentelijke herindelingen; hoe gaan we om met de gemeentelijke herindelingen die er aan zitten te komen in Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde en Groningen-Ten Boer-Haren?

2 Schadeherstel

- Fase III schadeprotocol
- Grijze gebied tussen duidelijke aardbevingsschade en duidelijke gevolgen bodemdaling diepere lagen
- Schadepreventie

3 Versterken

- Actualisatie NPR per 1/1/2017
- Inspectieresultaten + versterking waar nodig
- Verdere ontwikkeling gebiedsgerichte aanpak: derde / vierde ronde gebieden?
- Heft in eigen Hand, versterking + vervolg
- Acties en ervaring van best practices uit plan van aanpak zorg
- Doorontwikkeling plan van aanpak zorg
- NCG werkt mee aan het bevorderen van levensloopbestendige woningen en levensloopbestendigheid in zorgvastgoed. De NCG beraadt zich op de verschillende mogelijkheden om hier een extra impuls aan te geven (bv financiële impulsen).
- Nieuw element om nader te verkennen: maatschappelijk risico

4 Calamiteitenorganisatie

- Verdere implementatie incidentbestrijdingsplan

5 Flankerend beleid

- Leefbaarheidsprogramma t/m 2018
- Verkenning naar een Internationale Bouwtentoonstelling opstarten.
- Uitwerking Gas2.0
- Ondersteunen behoefte vanuit Eemsdelta om te komen tot een gedragen Industrieagenda
- In afstemming met bouwinnovatiecentrum BuildInG en de bouwsector moet NCG bepalen hoe de versterkingsopgave in de uitvoering zo ingericht kan worden dat maximale ruimte ontstaat voor innovatie.

6 Wat hebben we nodig

- Critical reviews worden doorgezet in 2017
- Nieuwe nieuwbouwregeling;
- Gevolgen uitkomsten evaluatie koopregeling;
- Onderzoeksresultaten en doorwerking 2017/2018
- Het onderzoek Gronings Perspectief vindt nog plaats in 2017 en zal verlengd worden. De tussentijdse resultaten vragen telkens om herijking van acties en keuzes.
- Meet- en monitoringsprotocol
- Evaluatie van het programma van Kennisplatform Ondergrond

Nationaal Coördinator Groningen

Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

T 088 041 44 44

info@nationaalcoordinatorgroningen.nl

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl